

בראשית פרק י"ז

(א) ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יקוק אל אברם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים :
(ב) ואתנה בריתי ביני ובינך וארבה אותך במאד מאד :

רש"י

(א) אני אל שדי - אני הוא שיש די באלהותי לכל בריה, לפיכך התהלך לפני ואהיה לך לאלוה ולפטרון, וכן כל מקום שהוא במקרא פירושו די יש לו, והכל לפי הענין: **התהלך לפני** - כתרגומו פלח קדמי, הדבק בעבודתי: **והיה תמים** - אף זה צווי אחר צווי, היה שלם בכל נסיונותי. ולפי מדרשו התהלך לפני במצות מילה, ובדבר הזה תהיה תמים, שכל זמן שהערלה בך אתה בעל מום לפני. דבר אחר והיה תמים, עכשיו אתה חסר חמשה אברים שתי עינים, שתי אזנים, וראש הגויה שאוסיף לך אות על שמך ויהיו מנין אותיותך מאתיים ארבעים ושמונה כמנין אבריך: (ב) **ואתנה בריתי** - ברית של אהבה וברית הארץ להורישה לך על ידי מצוה זו:

רמב"ן

(א) **התהלך לפני** - ללכת בדרך אשר אורה אותך, כטעם אחרי ה' אלהיכם תלכו ואותו תיראו (דברים יג ה), כי המצוה לאחוז דרכו קודם שיוורנו יאמר "התהלך לפני", והבא אחרי הצוואה יאמר "אחרי ה' תלכו". והענין בשניהם ללכת אחרי השם, לירא ממנו לבדו, ולעשות מה שיצוה: **והיה תמים** - מצוה אחרת עוד בענין הזה כטעם תמים תהיה עם ה' אלהיך (דברים יח יג) אחרי אזהרת השם לא ימצא בך קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וגוי (שם יח י), והענין בשניהם שיאמין בלבו כי הקדוש ברוך הוא לבדו הוא בעל היכולת בתחילה ובסוף, הוא היכול לעשות ולבטל, ולא ישמעו אל מעוננים ואל קוסמים או למנחש ומכשף, ולא יאמין שיבאו דבריהם על כל פנים, אבל יגזור בלבו שהכל

ביד עליון העליונים, שהוא "אל" והוא "אל שדי", עושה טובה שלא היה במזל ומביא רעה בהיות המזל טוב ויפה, כפי שיתהלך האדם לפניו, מפר אותות בדים וקוסמים יהולל (ישעיה מד כה). וזהו שאמרו (שבת קנו א) צא מאצטגנינות שלך וכו': ורש"י פירש והיה תמים, היה שלם בכל הנסיונות. ורבי אברהם אמר שלא ישאל על המילה למה. והוא כטעם יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש (תהלים קיט פ). והנכון מה שפרשתי:

דברים פרק יח פסוק יג

תמים תהיה עם יקוק אלהיך:

רש"י

תמים תהיה עם ה' אלהיך - התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלוק:

רמב"ן

וטעם **תמים תהיה עם ה' אלהיך** - שנייחד לבבנו אליו לבדו, ונאמין שהוא לבדו עושה כל והוא היודע אמתת כל עתיד, וממנו לבדו נדרוש העתידות, מנביאיו או מאנשי חסידיו רצוני לומר אורים ותומים. ולא נדרוש מהוברי שמים ולא מזולתם, ולא נבטח שיבואו דבריהם על כל פנים, אבל אם נשמע דבר מהם נאמר הכל בידי שמים, כי הוא אלהי האלהים עליון על הכל היכול בכל משנה מערכות הכוכבים והמזלות כרצונו מפר אותות בדים וקוסמים יהולל. ונאמין שכל הבאות תהיינה כפי התקרב האדם לעבודתו. ולפיכך אחר אזהרת שאלת העתידות מקוסם ודורש בעד החיים אל המתים אמר שתהיה תמים עם השם בכל אלה, ולא תירא ממגיד עתיד אבל מנביאו ודרוש ואליו תשמע. וזה דעת אונקלוס, שלים תהא בדחלתא דה' אלהך, שלא תהיה חסר ביראתו, כי "תמים" הוא השלם בדבר, כמו שה תמים (שמות יב ה) שאין בו מום ושום חסרון. וזו מצות עשה, וכבר הזכרתי זה בפסוק והיה תמים (בראשית יז א):

שם משמאל לפרשת לך לך [שנה תרע"ו]

ונראה דהנה בפרשת מילה נאמר לאאע"י התהלך לפני והי' תמים ומשמע שעד כה לא הי' תמים, אף אחר כל צדקותיו ומסירת הנפש על קידוש השם. ואם הוא לא הי' תמים עד כה מי יקוה להיות תמים, והלא מקרא מלא הוא (דברים י"ח) תמים תהי' עם ה' אלקיך והרי כי כל איש מישראל יכול להיות תמים. ונראה הפי' דהנה אברהם מדתו חסד קו ימין, וידוע כי שמאל דוחה וימין מקרבת, ואברהם היתה מדתו לקרב כל באי עולם ולא לדחות ולרחק. ומי'מ שלימות האדם שיהיו בו כל המדות יחדיו, במקום שצריך לקרב יקרב ובמקום שצריך לרחק ירחק ואז נקרא אדם שלם והיא מדריגת תמים כבתרגום תמים שלים. וע"כ לאאע"י עד המילה שהי' ענינו תמיד לקרב ולא לרחק עדיין לא נקרא תמים, עד מצות מילה שהוא ענין דיחוי פסולת ולא לקרב ולהכניעו לקדושה אלא לדחות לגמרי, וזה שמאל דוחה, וע"כ במצות מילה נשלם ונעשה תמים שמעתה יש לו שתי המדות יחדיו: